

İsrail Devletinde Partiye Üyelik

Hazırlayan: İmad Ebu Awad

İsrail, Filistin’de kurulduğunu ilan etmeden önce sayıları yüze yaklaşan pek çok parti bu topraklarda var olmuştu. Oluşan bu partilerden bazıları günümüze güçlü bir şekilde gelerek şu anki İsrail siyasetine etki etmekteyken, bazıları ise istikrar sağlayamadığından dolayı yıkıldı. Geriye kalanı da değişerek yeni bir parti oluşumuna gitti.

İnşa edilen partilerin genel merkez üyeleri, partilerini demokratik yollarla veya başka yollarla kontrol altında tuttuklarını ifade etti. Bazı partilerin genel merkez üyeleri bulunmazken; Bu tür partiler, diğer partilerde bulunan parti içi seçim sistemi ile parti liderlerini parlamentodaki kabineye göndermeye, parti içi demokrasiye sahip olduğu iddiasında bulunamazlar. Buradan da anlaşılacağı üzere İsrail’deki çoğu parti içi demokrasiden uzaktır.

İsrail’de köklü partilerin kurulması çok uzun zamana dayanır. Çünkü bu tür partilere kurulmadan önce asıllar ve üyeler hakkında ayrıntılı açıklamalar yapılır. Tam olarak siyasi ve ekonomik fikirleri benimseyen, dine, devlete, toplumuna bağlı veya tamamen ihtilaf durumunda olan partilerin kurulması için çaba sarf edilir. Kabul edilen bu ihtilaf durumu toplumda kutuplaşmaya yol açarak toplumun ideolojik olarak partiler etrafında şekillenmesine yol açar. Bir diğer taraftan, parti karşıtı toplanmaya başlayan insanlar kendi fikirlerinin gerçekleşmesi için partinin fikirlerine yön verirler.

İsrail’de partiler üç topluluktan oluşur. İlk grup; Partinin merkeziyle ilgilenen, sayıca az olan partinin önemli işleri yapan parti çalışanlarıdır. İkinci grup partinin iç seçimlerini yaptıkları, başkanlarını seçtikleri; Meclis üyeleridir. Bu kesim parti üyelerin %72’sini teşkil etmektedir (Kench,Rohat, Villipob ve Tottnar, 2014). Fakat İsrail’de sadece üç parti yeterli üye katılımı gerçekleştirerek kendi başkanlarını seçebilmiştir. Bunlar; Likud, İşçi partisi ve Habayit Heyahuda’dır. Üçüncü grup ise geçici üyelerden oluşan seçimlere yakın katılan ve partiyi seçimlere hazırlayan gruptur (Kench,2010).

Demokratik partilerin inşasında üyeler çok büyük önem taşır. 1992’de oluşturulan İsrail’in parti yasasına baktığımızda; bu yasanın partiye üyelik, çıkarılma ve hukuksal düzenleme olarak parti içi tüzüğünü kapsadığını görürüz. Ayrıca yasaya 1992’de Knesset’in aldığı karar ile eklenen maddede; bir partiden ayrılmadan aynı anda başka partilere üye olmak yasaklanmıştı. Bu sebeple oluşturulan bu yasalar parti içi istikrarın sağlanması ve parti içi demokrasi kanallarının işleyebilmesi için bir partiye üyeliğin önemini açıkça belirtmişti.

1980’de İsraili partileri parti içi çok sayılı meclis üyeliği sistemine dönmüştür. Bunun sebebi bu dönemde çok sayıda küçük partiden endişe edilmemesi veya büyük partilerin kendilere karşı oluşan muhalefeti hoşgörü ile karşılaması olabilir. Tıpkı Likud Partisinin karşıtı İşçi Partisi ‘Hafoda’ın parti üyeleri kendi içlerinde serbest hüküm koyabilme hakkına sahipken bunun yanında az sayıda parti üyesi ki bunlar parti kurucuları olur, partiyi ayakta tutacak güçlü kılacak asıl hükümleri koyanlardı. Ayrıca partiler; milliyetçi partizan üyeleri ve liberal üyeleri serbest kılarak, kutupları bir araya getirerek, en açıklanabilir Cumhuriyet sistemini oluşturmuş oluyordular.

İsrail’de faaliyet gösteren hareketlere karşı düşman partilere bakıldığında; Meclis üye sayılarının fazla olması bu partilerin başarısız olmasına yol açmışken, İşçi Partisi gibi partiler meclis üye sayısının belirlenmesini reddederek üyeleri kendilerine uygun stratejiyle partiye kabul etmekteydiler.

2000 yılından günümüze İsrail’de Siyasi Parti Faaliyetleri

İsrail devletin bir özelliği siyasi arenasında pek çok partinin etkin olmasıdır. Yönetimin İşçi Partisi ve Likud’un elinde olmasına karşın 2006-2009 yılları arasında yönetimin Kadima ‘İleriye’ partisinde olma istisnası hariç; Bu partilerin yerleri İsrail’in siyaset haritasında kuruluşundan bu güne uzanır. Bu partiler siyaset sisteminin en belirgin ve tesirli aktörü olarak tarihe geçmiştir. Bu güne kadar var olan Partiler:

1-Sağ Partiler: Sağ Partiler, Milliyetçi Partiler olarak adlandırılır. Milliyetçi Partiler, Filistin topraklarının İsrail’e ait olduğuna ve burada bir Yahudi devletinin var olması gerektiğini savunurlar. Bu partilerin ayrıca kendi içlerinde yaşadığı ‘din ve devlet’ ayrımı sorunu vardır. Bu sorun günümüzde demokratik ve dini hukukuna saygılı Yahudi devleti tanımlamasıyla sonuçlanmıştır. Bu sebeple sağ partiler Filistin intifadasına ve muhalefete büyük bir askeri kuvvetle karşı duruşlarının zorunlu olduğunu düşündükleri politikayı uyguladılar. Ekonomik bakış açıları ise kapitalisttir.

- Likud ‘Bloklaşmak’: Herut Hareketi ‘ Hürriyet’ olarak hükümetin, devletin, ana hedefi olduğu ifade eder. En önemli özellikleri ise; Liberal ekonomiyi savunmaları, İsrail’in topraklarında güvenilir bir şekilde yaşamasıdır. Laik bir parti olmasına rağmen din ve devletin birbirinden ayrılmaması gerektiğini savunur. En bilinen parti yöneticisi Menahem Begin’ken diğer yöneticiler ise; Yitzhak Şamir, Ariel Şaron ve 2009’dan beri Hükümet başkanı olan, günümüzde ise Likud partisi başkanı Benjamin Netanyahu’dur. Ayrıca partinin Knesst’te 30 temsilcisi bulunmaktadır(Helikud,2015).
- Yisrail ‘İsrail’i yükseltmek’; Hareket, Sovyet Birliğinin dağılmasından sonra 1996’da kurulmuştur. Hareket, Sovyetler Birliğinin akabinde Likud’dan sonra (2003) kurulan en eski İsrail hareketi olma özelliği taşımaktadır (Demokrasi için Yisrail tüzüğü,2016).
- Hai Khod Leumi ‘Milliyetçi Birlik’; Sağ kanat partilerinden biri olan parti, Ben Bejin tarafından 1999 da kurulmuştur. İsrail’in sağ partilerinden Habayit Hayehudi partisine benzemektedir.(Demokratik İsrail ahdi, 2016).
- Yisrael Beiteinu Partisi 1999 yılında Avigdor Liberman tarafından kurulmuştur. İsrail’e dair geniş içeriklere sahip bir partidir. Özellikle ekonomi alanında göç eden ve mukim olan Yahudi vatandaşların durumunu iyileştirmek asıl hedefidir. Parti Yahudi yerleşimciler için Araplarla mücadele vermiştir. 2016’da Hükümete girerek Knesset’ten 5 sandalyeye sahip olmuştur. (Ansiklopedi, 2005).

2-Sol Partiler: Tarihi geçmiş olarak Sosyalizm akımına yakın olan sol partiler eskiden İşçi Kampı olarak adlandırılmaktaydılar. Bu kanadın en önemli temsilcisi günümüzde de İşçi partisidir. Sol partiler İsrail-Arap arasındaki çatışmayı barışçıl yollarla çözmeyi savunmaktadır. Aynı zamanda Filistin devletinin kurulmasına mani olamamakla beraber Filistinlilerin mahalle oluşturmaya taviz veren bir politika izlemektedir. Liberallerde olduğu gibi din ve devletin birbirinden ayrılmasına konusunda meyilliyken ekonomik açıdan sosyalist görüşe sahiptirler.

- Hafoda Partisi ;‘İşçi Parti’; ‘ M’baye’den önce İsrail Devleti tarafından kurulan parti eski bir partidir. Partinin en önemli özelliği kuruluş şekline karşı olmasıdır. Partinin en önemli lideri David Ben Gurion’dur. Ben Gurion’a göre Parti Arap- İsrail, Demokratlar ve sosyalistler arasındaki anlaşmazlığı çözecekti. Partinin şimdiki başkanı olan Yitzhak Herzog aynı zamanda muhalefetin de başkanıdır. Günümüzde Knesset’te olan İşçi partisi Htnoaa Partisi ile koalisyon yaparak ismi altında birleşmiş ve Knesset’te 24 sandalyeye sahip olmuştur (Hafoda, 2015).
- Meretz Hareketi; 1992’de kurulan hareket İsraili sol partilerden daha sol bir partidir. Sosyalist Demokrat yönelimdeki parti yerleşimcileri red ederek sorunun barışçıl yollarla çözülmesi gerektiğini savunur. Başkanı Zahava Gal-On olan partinin Knesset’te 5 sandalyesi vardır. Muhalefet kanadındadır (Meretz, 2016).
- Htnoaa Partisi; ‘Hareket’; 2012’de eski dış işleri bakanı Tzipi Livni liderliğinde Kadima Partisinden ayrılarak kuruldu (Wolf,2012). Parti siyasetin çözüm olduğu kanatındeydi. İşçi Partisiyle birleşerek Hmkehounh Hastone ismi altında Knesset’e girdi.
- Halk Birliği; 1999’da kuruldu sonra 2005’de İşçi Partisi katıldı (İsrail Demokrasi Enstitüsü, 1999).

3- Orta ‘Merkez’ Partiler: Merkez Partiler İsrail’de Sağ ve sol partilere alternatif olarak ortaya çıkmıştır. Bu partiler Filistinlilerle müzakerelerin devam etmesini savunmaktadır. Çünkü atılacak bir adım ile Filistin’le çatışmaların sonlandırılması, İsrail Devletinin güvenliği sağlayacaktır. Sözü edilen Merkez partilerin ekonomik yaklaşımı Liberal yöndedir. Yani kapitalist düzeni meşru görmektedirler. Toplum ezilen kesimine daha fazla ihtimam gösterirken, belli bir konu üzerinde sosyal programı uygulamazlar.

- Kadima Partisi; ‘ İleriye’; En bilinen Merkez Partilerden biri olan Kadima Ariel Şaron tarafından 2005’de Gazze’deki çekilmeden sonra kurulmuştur. Partiye pek çok komutan, Likud partisi ve İşçi Partisi üyeleri katılmıştır. Hedefi ise Filistinlilerle olan irtibatı bozmaktır. Şaron’un sağlığın zarar görmesi ardından Partinin başına Ehud

Olmert geçmiştir. Olmert 2006 seçimlerinde Knesset'te 29 sandalye kazanarak hükümet başkanı olmuştur. 2008'deki seçimlerde pek çok partinin sandalye sahibi olmasına karşın Tzipi Livni başkanlığındaki Kadima 28 sandalye ile seçimi kazanmıştır. Bu seçimlerde muhalifler hükümet kanadında yer alamamıştı. 2013'e gelindiğinde Kadima sadece 2 sandalye ile Knesset'te temsil edilebildi. 2015 ise parti tamamen Knesset dışı kaldı. Parti yıkılma sürecinden sonra bir daha ayağa kalkamadı (İsrail Demokrasi Enstitüsü,2005).

- Shinui Partisi; ' Değişim'; 1974 yılında kurulan parti 2003 seçimlerinde 15 sandalye ile Knesset'e girmiş 2006 yılındaki seçimlerde ise başarı elde edemeyerek kaybolma sürecine girmiştir (İsrail Demokrasi Enstitüsü, 1991).
- Nesil Partisi; ' Emekli İsraililer'; 1996'da kurulan parti 2006 yılındaki seçimlerde Knesset'te 7 sandalye kazanmış, 2009 yılında ise parti gözden düşmüştür (İsrail Demokrasi Enstitüsü, 1996).
- Yesh Atid; ' Gelecek var' ; 2012 bir kıdemli gazeteci olan Yair Lapid tarafından kurulan parti 2013 seçimlerinde bir sürprizle karşılaşarak Knesset'te 19 sandalyeye sahip oldu. Ayrıca Parti Başkanı Maliye Bakanı olmuştu. 2015 seçimlerinde ise parti 11 sandalyede kalmış. Sosyal konularla hatırlanan bir parti olmuştu (Yesh Atid, 2015).
- Kolano ; 'Hepimiz' Moshe Kahlon Likud Partisini bıraktıktan sonra 2014 yılında Kolano partisini kurdu. 2015 seçimlerinde Knesset'ten 10 sandalye elde eden parti, Kahlon'un Maliye Bakanı olmasıyla büyük başarı yakalamıştır. Sosyal konulara önem parti toplumun alt tabakasıyla özel olarak ilgilenmiştir (Drucker,2015).

4- Muhafazakâr Milliyetçi Partiler: Muhafazakâr Milliyetçi partiler dini şeriata bağlıdır. Aynı zamanda Siyonist Hareketleri destekleyen partiler sonrasında hareket dâhil olmuşlardır. Partiler Filistin topraklarının hepsinin kontrol altına alınması gerektiğini savunurken, ekonomi alanında serbestliği savunur (Herman,2014).

- Habayit Hayehudi; 2008 yılında inşa edilen parti 1956'da kurulan Hmedfal ve 1999 yılında kurulan Ulusal Birlik partilerinin birleşiminden oluşuyordu. Habayit Hayehudi Partisi Siyonist Muhafazakâr Partiyi temsil ediyordu. İsrail'de Tevrat'ın hükümlerinin geçmesi gerektiğini düşünüyorlardı (Habayit Hayehudi,2012). Siyasi arenada en uç muhafazakâr parti olmakla beraber en koyu sağ partiler kategorisinde yer almaktaydı. Knesset'te 8 sandalyesi bulunan bu parti hükümet koalisyonunda yer almaktaydı.
- Hmedfal; ulusal dini hareket; Tarihe koyu sol parti olarak geçen Hmedfal 1956 yılında kurulmuştur. 2008 yılında ise Ulusal Birlik partisiyle birleşerek Habayit Hayehudi partisini oluşturmuştur.

5- Ultra Ortodoks Partiler: ‘Siyonist Hareket bağı olan Modernliğin Reddettiği Dindarlar’

Ultra Ortodoks Yahudiler, Milliyetçi ve Laik Yahudilerin hayata dair model olmasına, batıdan alınan yaşam tarzına ve modern dünyaya karşı çıkarlar. Fikri yapıları sağ partilere oldukça yakın olmakla birlikte din ve devletin birbirinden ayrılamayacağını savunurlar. Refah politikasına toplumun en alt kesimini güçlendirerek katkı sağlarlar. Ayrıca üyeleri Askerlik görevinden muaf tutulmuşlardır. Çünkü öncelikleri Tevrat’ı öğrenmektir.

- Sha Partisi; ‘Doğu Dünyası Tevrat Koruyucuları Birliği’ sözü edilen birlik 1984 yılında kuruldu. Partinin yegâne amacı Doğu Bölgesindeki Ultra Ortodoks Yahudilere destek ve Tevrat’ın öğrenimini, ezberlenmesini sağlamaktır. 1999’daki seçimleri başarıyla tamamlayarak Knesset’ten 17 sandalye almıştır. Fakat 2015 seçimlerinde Aryeh Deri liderliğindeki 7 sandalyeye düşmüştür. Günümüzde mevcut hükümet koalisyonunda yer almaktadır (İsrail Demokrasi Enstitüsü, 1992).
- Yahadut Hatora Hemeuhedet; ‘Tevrat Yahudileri’: 1992 yılında kurulan partinin üyelerinin çoğu Ultra Ortodoks Yahudileridir. Partinin amacı Ultra Ortodoks Yahudilerin çıkarlarını korumak, Tevrat’ın ezberlenmesini ve öğretilmesini sağlamaktır. 2015 seçimlerinde Knesset’te 6 sandalye kazanan parti Hükümet Koalisyonunda yer almaktadır (İsrail Demokrasi Enstitüsü, 2016).

6- Arap Kökenli Partiler: Arap kökenli Partilerinin kuruluş amacı; İsrail toplumu içerisinde Arapların İsraililerle eşit düzeyde olmasını sağlamaktır. Ayrıca en temel hedefi adil barış projesi kapsamında Filistin Devletini kurmaktır.

- Hadash; ‘ Demokratik Barış ve Eşitlik Hareketi’: 1977 yılında Arap-İsrail hareketi olarak kuruldu. Fakat günümüzde çoğu üyesi Araplardan oluşmaktadır.
- Balad: ‘ Ulusal Demokrasi Birliği’; 1995 yılında Filistin Devleti’nin kurulmasını destekleyen Azmi Bişara tarafından kuruldu. Sol parti olarak ifade edilir.
- Birleşik Araplar: 1996 yılında kurulan hareket, başkenti Kudüs olan bir Filistin Devleti kurmak ve yerleşimcileri Filistin topraklarından boşaltmak hareketin asıl hedefiydi.
- Ta’al; ‘Arap Değişim Hareketi’ 1996 yılında Filistinli mültecilere adil olunması çerçevesinde iki devletli çözümü savunan Ahmed Tibi tarafından kurulmuştur.
- Hiroşimo Eshott; Müşterek Liste Hareketi: Müşterek Liste Hareketi 2015’de yapılan son seçimin hemen öncesinde kuruldu. Hedefi; Hükümetin karar alma sayısını

yükseltmekti ve böylece Knesset'te 13 sandalyeye sahip oldu. Ve bu hareket Hadash, Balad, Birleşik Araplar, Ta'al ile koalisyon kurup Knesset'te Likud ve Siyonist Kamp'tan sonra gelen en büyük blok oldu. (İsrail Demokrasi Enstitüsü, 2012).

Üyelik için Kayıt Yapan Partiler

Partiler üyeleri ile birlikte parti olma vasfına sahip iken, artık üyelerin mal varlıklarına, partiyi ne kadar desteklediklerine daha fazla önem verilmektedir. Fakat İsrail'deki her parti bu düşmanca davranışı sergilememektedir. Bu sebeple partiler eğilimlerine göre üç gruba ayrılır:

İlk olarak yöneticinin seçtiği kitleye bağlı partiler:

Aktif üyelere sahip Partiler: Üyelerin partiye etki etmesine izin verilir. Genel seçimlere ve parti içerisindeki seçimlere katılabilen ve partiyi genel seçimlerde destekleyen üyelere oluşur. Sistem bozulmadan önce Likud, Kadima, İşçi Partisi ve Habayit Heyehuda partileri aktif parti üyeliği sistemini kullanmaktaydı (Kench ve Shubra, 2014).

Pasif Üyelerden Oluşan Partiler: Pasif üyelere sahip partiler, üyelere kapılarını sadece seçim zamanı açarlar, bunun yanında parti merkezi seçim kitesini ve parti liderini belirlemektedir. Bu üyelik sistemini kullanan partiler Meretz Partisi ve Yeş Atid Partisi liderleri ve aynı zamanda Merkez Partisi, Parti meclisi başkanı olan Yair Lapid'i örnek almışlardır (Wolf, 2012).

Merkezde Parti Meclisine Sahip Olan Partiler: Parti meclis üyeliğine sahip olan partiler, yönetimlerinin parti meclislerine seçtiği üyeler ile parti başkanını seçmek, seçimlerdeki adayları belirlemek, partinin hitap ettiği kitleyi seçmekle görevliydi. Bazen bu işlemleri ise parti başkanı tek başına yapmaktadır. Bu duruma örnek olarak Yisrael Beitinu Partisi başkanı Liberman'ın sistemini gösterebiliriz. Ayarica dinine bağlı Muhafazakâr kanattan da Ultra Ortodoks Yahudiler, Tevrat Yahudileri ve Sha Partisini örnek verebiliriz (Mutebekkim Meşnim, 2012).

İsrail'de Partilerin Üyelik Motivasyonu

İlk olarak: Üyelerden siyasete yer alarak partileri açıktan desteklemelerinin istenmesi: İsrail Toplumunun çok kültürlüdür ve kaynaklarda belirtildiği gibi oldukça çeşitlidir; Seferad Yahudileri yani 'Doğulu', Aşkenaz ' yani 'Batılı' Yahudiler, Rus Falasha Etiyopyalı Yahudiler, Laik ve Modern Yahudiler, Ultra Ortodoks Yahudiler, Muhafazakâr Milliyetçi Yahudiler. Böylelikle İsrail siyaseti de bu çeşitliğinin izini taşır (Susan, 2005).

İkinci olarak: Siyasette katılıma ve etki etmelerinin istemesi: Destekleme hareketleri devam ederken partinin iç karar alma merkezine ve yönetimine karşı etki gücüne sahip bazı üyeler partinin siyaset yüzünde görülmektedir (Kench, Rohat, Villipob ve Tottnar, 2014).

Üçüncü olarak: Sosyal programların iyileştirilmesi: Partilerin bu tür eğilimleri üyeleri için iyi birer fırsattır. Çünkü üyelere yakın entelektüellerin fikirlerinin ulaşması sağlanır (Kench, Rohat, Villipob ve Tottnar, 2014).

Dördüncü olarak: Hedeflerin kişisel çıkarlar haline gelmesi: Böylelikle bazı kişisel çıkar sahipleri kendi çıkarları partileri aracılığıyla halletmeye çalışmışlardır. Bu sebeple pek çok parti mahkemelere sunulan davalarda yer almıştır (Susan,2005).

Beşincisi olarak: Siyasette Hırs: Siyaset hırsına sahip tüm partilerin ilk eğilimleri kamu görevinde ve parti merkezlerinde yer almaktır. Pek çok siyasetçi parti içerisinde dünya standardına uygun kuralları uygulayarak üye kaydı alamaya başlamıştır (Katz,2015).

Anket sonuçlarında; Parti üyelerinin %80'i yaptıkları açıklamada partiye bağlı merkez üye sayısını azaltmak olduğu ve bu sayının %47'ye düşmesi gerektiği bunların %33 ünün parti yöneticilerin arkadaşları, ailesi ve akrabaları olabileceği sadece %5 in Partinin seçtiği dışarıdan üyeler olabileceği gözlemlenmiştir (Kench,Rohat, Villipob ve Tottnar, 2014).

İsrail'de Bir Partiye Bağlı Olmak

70'lerden beri İsrail'de bir partiye bağlı olma isteği yaygın değildi. Bir partiye bağlı partizanların sayısına bakacak olursak; 1969'da yerleşimcilerin %18'i bir partiye bağlıyken bu sayı 2013'de %6.4'e düşmüştür. Aşağıdaki cetvelde görüldüğü gibi 1969 sonrasında bir partiye bağlılık oranı düşmüştür (Kench,Rohat, Villipob ve Tottnar, 2014).

Birinci Tablo

Sene	Yüzdeler		Sene	Yüzdeler
1969	%18.1		1996	%9.4
1973	%16.8		1999	%6
1977	%13.2		2001	%5.9
1981	%11.2		2003	%6.4
1984	%8.1		2006	%8.9
1988	%6.7		2009	%6.7
1992	%9.1		2013	%6.4

İstatiki verilerin gösterdiği gibi, İsrail'de yerleşimci sayısı artmasına rağmen yüzdeler oranlar düşüş göstermiştir. 1979'da bir partiye ait olanların sayısı 600.000 iken, 2012'de bu rakam 400.000 olmuştur. Bu da bize yerleşimci sayısının artmasının aidiyete etkisinin zayıf olduğunu gösterir (Kench,Rohat, Villipob ve Tottnar, 2014).

Üyelerinde aidiyete, partiyi insanların evi gibi görmesine önem veren partiler hiç şüphesiz bu tablodan en çok zarar görenlerdi. 1996'da 261 bin üyeye sahip olan bir parti, en son ki istatistik rakamlarına göre 48 bin'e düşmüştü (Lays,2014).

Likud partisi 8 seneden beri siyasette olmasına rağmen eski gücünü kaybetmiştir. 1993'te üye sayısı 216 bin iken, en son yapılan parti iç seçimlerinde üye sayısı 96 binde kalmıştır (Khames,2014). Bu da Likud'un hafızalardaki gücünü kaybettiğini göstermektedir. Çünkü fazla üye sayısı İsrail'in çevreleme ideolojisinin gücünü temsil etmekteydi. Özellikle de yerleşimcilerin zorunlu olarak bir partiye katılma şuurlarına, kendi varlıklarına, karşı ödev niteliğindedir. İstatistik verilerin işaret ettiği üzere Likud partisi, partiye üye olan yerleşimcilerin %30'unu kaybetti(Levinson,2012).

En çok üye sayısına sahip olmaya hırslı üçüncü partilerden biri 2008’de kurulan tarihi Hmedfal Partisine kadar uzanan Habayit Hayehudi’dir. Kurulduğundan seçimlere kadar gayet iyi bir sayıda üyesi vardır. 2012 seçimlerinde üye sayısı 53 bin iken bu sayı 2014’de artarak 54 bine ulaştı (Mekdim Meşnim, 2015).

Kadima Partisinin ömrü uzun olmasa da üye sayısı göreceli olarak artarak 2012 seçimlerinde 96 bin üyeye ulaşmıştır (Kench,Rohat, Villipob ve Tottnar, 2014).

Aşağıdaki tabloda partilere bağlı üye sayılarının en yoğun zamanlardaki ve 2014’deki sayıları gösterilmektedir (Leys,2014) (Mekdim Meşnim, 2015) (Kench,Rohat, Villipob ve Tottnar, 2014) (,2014 (,2012

İkinci Tablo: Partilerin en yoğun zamanlarındaki üyeleri ve Gerileme Dönemi

Partiler	Yoğun Zamandaki Üye Sayıları	2014’deki Üye Sayıları
İşçi Partisi	261 bin	48 bin
Likud	216 bin	96 bin
Habayit Hayehudi	54 bin	54 bin
Kadima	96 bin	Parti mevcut değil

İsrail Parti Üyeliklerinde Gerileme Süreci

İlk Olarak: İsrail Partilerinde Güvenliğe Dönüş: Siyasi Parti Kanunlarının etkisinde İsrail kamuoyu güvenlik esaslı politikalarına döndü (Rubinstein, 2005). Belirsiz bulunan pek çok koşullar genel kurallar çerçevesinde ilkeleştirildi. Likud Partisi döneminde Menachem liderliğinde Mısır ile yapılan 1979 Camp David antlaşması ile İsrail Sina’dan çekildi. Likud’un bu ilkesel duruşu genele örneklik teşkil etmiştir. Buna ek olarak Merkez Partiler Kamuoyu güvenliğini geciktiren bir hareket olarak yorumlamıştır. 2000 – 2009 yılları arasındaki güvenlik düzeyi %15 - %32 arasında idi (Hadar, 2009).

İkinci Olarak: Kişilerin Gıyabında Tarih: Tarih, sorumluluk taşıyan, kararlı bir şekilde emirleri veren siyasi yönetimlerin, partilerin, liderlerin, yüksek karizmalarını gösterir (Tibon, 2015). Fakat günümüzde siyasi arena, partiler karizmalarını kaybetmişlerdir. Özellikle siyasetteki elit kesimin bulaştığı yolsuzluklar İsrail toplumda güvenilirliği azaltmış, partilere karşı düşmanlık duyulmasına katkı sağlamıştır.

Üçüncü Olarak: Partilerin ideolojilere göre ayrılması: Her partinin bir diğer partiden ayrı olarak kendisine ideoloji inşa etmesi ve bu ideolojilere göre ayrılması İsrail Kamuoyunda partiye bağlı kimseler ve özellikle de ekonomi için önemliydi. Fakat bu süreç içerisinde partiler arasında yaşanan ideolojik karartma partilerin tarihini tehdit etmiştir (Kench, 2010).

Dördüncü olarak: Propaganda için teknolojik çözümler: Eskiden partiler üye almak için gayret ederlerdi. Ayrıca üyelerini birer ayaklı propaganda aracı olarak ifade ederlerdi. O zamanda seçmenler tarafından belirlenen geniş açıklamaları içeren bir üyelik sistemi de var olabilirdi. Böylece partiye üyelik, partiye olan bağlılığa vesile olurdu. Bilinen bir siyasi bir programda üyelerin bulunması, üyelerin dinlenmesi, üyelerin partiyle buluşması parti içi yönelimlerde önemlidir. Artık geçmişte olduğu gibi önemli olan, propagandada için etkili modern tanıtım aracı olan teknoloji kullanıldı. Böylelikle teknoloji, üyelerin siyasi partiler hakkında bilgi edinmesinde büyük kolaylık sağladı. Partilerin üyelere açıkça ihtiyacı kalmadı. Ek olarak partiye bağlılık parti içinde partizanlık belli bir sayıya ulaştı. Rubinstein 'a göre yeni üyelikle parti içerisindeki seçimlere destek veren üyelere oluşacağına dikkat çekti (Rubinstein,2005).

Beşinci: İsrail Devlet Tarihinde Üyelerin Rolünün olmaması: Siyasi Partilerin dış danışman üyeleri mensuplarının geleneksel rolü değişmiştir. (Kench, 2010). Bunun değişmesinde üyelerin seçim propagandasına, medyaya, seçmenlerin en doğru partide bulunduğu dair bir ütopyası etki etmiştir.

Altı: Partilerin Tarihi Rolünün Olmaması: Partilerin tarihi rolü: İlk olarak; Partilerde oluşan toplumun çıkarları çerçevesinde gerçekleştiği, ikinci olarak; Üyelerin kimlikleridir. Bu durum günümüzde devlet ve müesseselerinde de aynıdır. Çoğunlukla halkın çıkarları adına partizanlıktan uzak olarak, seçim süresince faydalı partilerin desteği yeterli düzeyde korumaktır (Kench, 2010).

Partilere Üye olmanın Yolları

İsrail'de her partinin kendine özel üye kayıt yöntemi vardır. Üye olmak isteyenlere cinsiyet, eğitim ve yaş konularında gerekli açıklamalar yapılır. Partiler için belirlenen açıklama kısımları zorunlu olmakla birlikte aksi düşünülemezdir. Fazla üye sayısına sahip ve parti liderini seçen seçimlere katılabilen partiler için belirtilen üye alma yöntemleri aşağıdaki gibidir:

1- Yaş:

Yapılan anketin istatistikî verilerine göre genç kuşağın partilere katılım oranı oldukça düşüktür (Scarrows & Gezgor, 2010). Verilerde görüldüğü gibi İsrail'de partilere üye olan %27 lik kısım 60 yaş kesimidir. Aşağıdaki tabloda üyelerin yaşlara göre dağılım bilgisi verilmiştir:

Üçüncü Tablo: Partilerin Yaşlara Göre Üye Sayılarının Dağılımı

Yüzdeler Parti	En az 34 yaşındakiler	35-44 Arası	44-54 Arası	55-64 Arası	65-74 Arası	75 Üstü
Likud	% 17	% 17	% 23	% 27	% 11	% 5
Kadima	% 25	% 21	% 17	% 26	% 10	% 1
İşçi Partisi	% 12	% 12	% 19	% 30	% 15	% 12
Ortalama	% 18	% 17	% 20	% 27	% 12	% 6

Bu tablodan yola çıkarak devlet tarihinin en eski partisi olan İşçi partisi partiye üye gençlerin sayısı en az olmasına karşın yaşlıların en fazla olan parti sonucuna varılabilir. Likud, Kadima (ayrılmadan önce) bünyelerinde en fazla genç üyeye sahip partiydi. Ayrıca seçmenlerin gözünde göreceli olarak düşman parti değildi. Verilere göre Likud'aa oy verenlerin % 25'i 30 yaş altı kişiler olmakla birlikte, Kadima için bu rakam % 23 İşçi Partisi içinse % 18' dir (Kench,Rohat, Villipob ve Tottnar, 2014).

2- Cinsiyet:

İsrail siyasetinde görev alan kadın oranlarının artmasını güzel bir gelişme olarak adlandırabiliriz. İsrail'de Knesset'teki Kadima, İşçi Partisi ve Meretz bu üç partinin üçünde de yüzde üç kadın temsilci bulunmaktadır. Buna ek olarak 2013 seçimlerinde 27 kadın Knesset mensubu olmuştur (Kench,Rohat, Villipob ve Tottnar, 2014). Bu bize İsrail'de siyasete kadınların katılım oranının iyileştiğini göstermektedir. 70'ler sadece Golda Meir adında sadece bir kadın taraflar arasındaki dengeyi sağlamak için Hükümette yer almaktaydı. Bahsedildiği gibi İsrail Partilerinde kadınların oranı hayli belirgindir. Genel siyasetin içindeki kadınların partilere üyelik oranı aşağıdaki tabloda belirtildiği gibi %35 tir (Kench,Rohat, Villipob ve Tottnar, 2014).

Dördüncü Tablo: Parilerdeki Kadın Üye Oranları:

	Kadın Üye Oranları	Kadın Üye Oranlarının Halka Oranı
Likud	% 36	% 48
Kadima (Dağılmadan Önce)	%36	%58

İşçi Partisi	%32	%46
--------------	-----	-----

Yukarıdaki tabloda siyasete katılan kadınların oranlarına devlet ve parti bazında bakıldığında İsrail toplumunun kadının siyasetten uzak durması şeklindeki genel kültürü sebebiyle hala zayıf bir seviyededir (Shapira, Kench ve Bledr Berg, 2013). Buna ek olarak dini Ortodoks partiler kadını siyasi alandan dışlarlar, bu partiler ve kamuoyu bir istisna olarak oy kullanmasına izin verirler.

3- Eğitim:

Anketler gösteriyor ki; Parti üyelerinin eğitimleri, kültürleri arasında güçlü bir irtibat vardır. İsrail’de parti üyelerinin % 40 ‘ı bir bilimsel derecedeyken, olmayanlar ise en az bir üniversite geçmişine sahiptir (Kench, Rohat, Villipob ve Tottnar, 2014).

Beşinci Tablo: Partilerdeki Bilimsel Dereceye Sahip Üyeler

	Bilimsel Dereceye Sahip Üyeler	Bilimsel Dereceye Sahip Üyelerin Parti Seçmenlerine Oranı
Likud	% 42	% 27
İşçi Partisi	% 48	% 31
Kadima	% 41	% 33

Tabloda görüldüğü üzere İşçi Partisi en fazla eğitilmiş üyeye sahip partidir. Belki de bu oranın parti içerisindeki yaşlı büyük üyelerinin sayısının artmasıyla orantılı olabilir. Diğer partileri İşçi partisiyle kıyasladığımızda ise bu partilerde genç üye sayısı ise fazlaydı.

4- Dindarlık Derecesi:

Bazı partiler için üyelerin dindarlık oranları önemlidir. Örneğin: Habayit Hayehudi partisi dindar üyelere ihtimam etmektedir. Hiç şüphesiz ki partinin bu eğilimi onu tek başına milliyetçi muhafazakâr parti yapmıştır. Arkasından bu sığata uygun en fazla üye sayısına, yerleşimcilerin % 30 ‘una, sahip Likud Partisi geldi (Levinson,2012). Yapılan anketler sonucunda edinilen bilgilere göre dindar üyelerin sayısı aşağıdaki tabloda görüldüğü gibidir (Kench, Rohat, Villipob ve Tottnar, 2014) (Nkhcona, 2012).

Altıncı Tablo: İsrail’de Üyelerin Dindarlık Dereceleri

Zorunlu olarak Dine Bağlılık				
	Dine bağlılığı olmayan	Dine Bağlılığı zayıf olan	Dine Bağlı Olan	Dindar
Likud	% 10	% 38	% 38	% 14
Kadima	% 29	% 46	% 21	% 4
İşçi Partisi	% 38	% 47	% 13	% 2
Habayit Hayehudi	-----	-----	-----	% 80’den fazla

5-Orta Araplar:

Büyüyen İsrail partilerinden biri özellikle üye sayıcı fazlaca olan parti Orta Arap Partisidir. Üye sayısının fazla olmasındaki amaç oy sayısını arttırabilmektir. Bu tutum, bazı partilerde de görülmüştür. Seçimlerde Araplar adına daha fazla oyla katkı sağlamak için yapılmıştır. Orta Arap Partisi başkanının katil kimliğine sahip olup olmadığı bilinmediğinden, Tal Schneider’ın iddiasına göre Kadima partisinde olduğu gibi partiler herhangi bir kurallarının olmamasına rağmen üç seçimdir seçimler katılmıştır. Bu durumda seçimlerin iptaline sebep olabilir (Schneider,2012).

Arap Partisinin mevcudiyetine rağmen bazı Arap üyeler İsrail partilerine üye olmayı tercih etti. Anketlerde görüldüğü üzere % 8 kadar Arap üye sayısı fazla olan İsrail partilerinde bulunmakla beraber diğer Arapların sayısı aşağıdaki tabloda gösterilmektedir (Kench, Rohat, Villipob ve Tottnar, 2014).

Yedinci Tablo: İsrail Partilerindeki Arap Üye Sayısı

Parti	Partideki Arap Oranı	Partiye Oy Veren Arap Oranı
Likud	% 1	% 1
Kadima / (Dağılmadan Önce)	% 14	% 2
İşçi Partisi	% 14	% 4

Sonuç:

Hükümette var olan parti üyelerin ifade ettiği üzere; Toplumun genelinin kullandığı her yolda, mekânda afişleri asmaya destek veren ki bunların çoğu parti içi karar alma mekanizmasına etki eden kişilerdi, bunlara rağmen İsrail partilerinde büyük sayıda üye azalması, çoğu partilerin yönetimdeki üyelerin kimliklerini belirlemeye başladı. Böylece üyelerin partiye ve kararlarına olan etkisi yayıldı. Knesset üyesi Shama Krem: ‘İsrail Devleti dünya siyasetine katılan kaliteli vatandaşlara sahiptir.’ Demiştir (Shakhtar ve Hogan 2012).

Devlet nazarında İsrail’de sayısal olarak artan bir partiye bağlı olma durumu bir kısmının marjinalleşmesine yol açarak sadece partilerde hapsedilmesine sebep olmuyor aynı zamanda tüm devlet içerisinde hapsedilmesini sağlamaktadır. Bunun en belirgin örnekleri aşağıdaki gibidir:

Birincisi: Eğitimsiz yöneticiler. Bazı parti yöneticileri partinin hiçbir kademesinden bulunmadan hatta siyaset sahnesinde yer almadan parti yönetimi kısmına geldiğinde ki buna örnek olarak İşçi Partisinden Yitzhak Herzog’u verebiliriz. Parti dışındaki yöneticilerin eğitim konusunu yüklenmesi gözlemcilerde korkuya yol açtı.

İkincisi: Siyasetteki farkındalık ve özende yaşanan düşüş. İlk kurşun kamuda geniş bir şekilde açıklanan kurallarla uyulmayarak parti üyelerin siyasi alanda bulunamaması, buna ek olarak tüm seçim işlerinde yer almaması, katılmamasıdır. Siyasete desteğini ve farkındalığını azaltarak; Siyasetin ve partilerin kimliklerini tehdit etmiştir.

Üçüncü: Yolsuzluğun partilerde yaygınlaşp kişilerle olan bağlantısının açıkça belli olması. Mevsimsel partilerde görülen bu durum parti liderinin siyasetten çekilmesi, siyasi hayatının bitmesi veya siyasette başarısız olduğunun tescillenmesine sebep olur. 90’dan fazla üyeye ulaşan Kadima Partisi de bu nedenlerle bir süre sonra siyaset arenasının dışında kalmıştır. Lideri Olmert, yolsuzluk konularından dolayı liderlikten çekilmiş; Yöneticisinin zarar verdiği bu partiyi Tzipi Livni devir almıştır.

Tüm bunlar; Yaşanan düşüş, pek çok partinin siyasi seyri açısından endişe duymasına sebep olmuştur. Özellikle de İşçi Partisi en fazla endişe duyan partidir. Sağ partilerin en belirgin olan Likud partisinde ciddi anlamda üye kaybı yaşanmasına rağmen diğer partilerle kıyaslanıldığında sağ partiler en az endişeyi duyan partiler olmuşlardır. Genç kuşak üye sayısı fazla olan Likud’un uzun süre istikrarlı bir şekilde devam edebilmesi, siyasete başkanlık etmesi, siyasette sağ partilerin daha belirgin olması; Sağ ideolojinin yaygın olduğunu ve çoğu seçmenin sağ yönelimli olduğunu gösterir.

KAYNAKÇA

Al- Knesset İsrail,1992 Parti Kanunları, Knesset İnternet sitesi, 1992.

https://www.knesset.gov.il/elections16/heb/laws/party_law.htm

Ansiklopedi,Yisrael Beiteinu,Yediot Aharonot,2005.

<http://www.ynet.co.il/yaan/0,7340,L-1434529-PreYaan,00.html>

Al-İsrail Demokrasi Enstitüsü, Şas Mvljt, (Shas Partisi), (Yayımlayan) İsrail Demokrasi Enstitüsü, 1991.

<http://www.idi.org.il/%D7%9E%D7%99%D7%93%D7%A2-%D7%95%D7%9B%D7%9C%D7%99%D7%9D/%D7%91%D7%97%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%AA-%D7%95%D7%9E%D7%A4%D7%9C%D7%92%D7%95%D7%AA/%D7%9E%D7%A4%D7%9C%D7%92%D7%95%D7%AA/%D7%A9%D7%A1>

Al-İsrail Demokrasi Enstitüsü, Mvljt Shinui , (Değişim Partisi), İsrail Demokrasi Enstitüsü, 1991.

<http://www.idi.org.il/%D7%9E%D7%99%D7%93%D7%A2-%D7%95%D7%9B%D7%9C%D7%99%D7%9D/%D7%91%D7%97%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%AA-%D7%95%D7%9E%D7%A4%D7%9C%D7%92%D7%95%D7%AA/%D7%9E%D7%A4%D7%9C%D7%92%D7%95%D7%AA/%D7%A9%D7%99%D7%A0%D7%95%D7%99>

Al-İsrail Demokrasi Enstitüsü, Mvljt Cyl, (Emekliler Partisi), İsrail Demokrasi Enstitüsü, 1996.

<http://www.idi.org.il/%D7%9E%D7%99%D7%93%D7%A2-%D7%95%D7%9B%D7%9C%D7%99%D7%9D/%D7%91%D7%97%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%AA-%D7%95%D7%9E%D7%A4%D7%9C%D7%92%D7%95%D7%AA/%D7%9E%D7%A4%D7%9C%D7%92%D7%95%D7%AA/%D7%92%D7%99%D7%9C>

Al-İsrail Demokrasi Enstitüsü, Mvljt Kadima,(Kadima Partisi), İsrail Demokrasi Enstitüsü, 2005.

<http://www.idi.org.il/%D7%9E%D7%99%D7%93%D7%A2-%D7%95%D7%9B%D7%9C%D7%99%D7%9D/%D7%91%D7%97%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%AA->

<http://www.idi.org.il/%D7%9E%D7%99%D7%93%D7%A2-%D7%95%D7%9B%D7%9C%D7%99%D7%9D/%D7%91%D7%97%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%AA-%D7%95%D7%9E%D7%A4%D7%9C%D7%92%D7%95%D7%AA/%D7%9E%D7%A4%D7%9C%D7%92%D7%95%D7%AA/%D7%A7%D7%93%D7%99%D7%9E%D7%94>

Al-İsrail Demokrasi Enstitüsü, Hiroşima Eshott, (Ortak Liste), İsrail Demokrasi Enstitüsü, 2012.

<http://www.idi.org.il/%D7%9E%D7%99%D7%93%D7%A2-%D7%95%D7%9B%D7%9C%D7%99%D7%9D/%D7%91%D7%97%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%AA-%D7%95%D7%9E%D7%A4%D7%9C%D7%92%D7%95%D7%AA/%D7%9E%D7%A4%D7%9C%D7%92%D7%95%D7%AA/%D7%94%D7%A8%D7%A9%D7%99%D7%9E%D7%94-%D7%94%D7%9E%D7%A9%D7%9>

Al-İsrail Demokrasi Enstitüsü, Mvljt Yahudiler, (Tevrat Yahudileri Partisi), İsrail Demokrasi Enstitüsü, 2016.

<http://www.idi.org.il/%D7%9E%D7%99%D7%93%D7%A2-%D7%95%D7%9B%D7%9C%D7%99%D7%9D/%D7%91%D7%97%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%AA-%D7%95%D7%9E%D7%A4%D7%9C%D7%92%D7%95%D7%AA/%D7%9E%D7%A4%D7%9C%D7%92%D7%95%D7%AA/%D7%99%D7%94%D7%93%D7%95%D7%AA-%D7%94%D7%AA%D7%95%D7%A8%D7%9>

Al-İsrail Demokrasi Enstitüsü, Hai Khod Rumi, (Milliyetçi Birlik), İsrail Demokrasi Enstitüsü, 2016.

<http://www.idi.org.il/%D7%9E%D7%99%D7%93%D7%A2-%D7%95%D7%9B%D7%9C%D7%99%D7%9D/%D7%91%D7%97%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%AA-%D7%95%D7%9E%D7%A4%D7%9C%D7%92%D7%95%D7%AA/%D7%9E%D7%A4%D7%9C%D7%92%D7%95%D7%AA/%D7%94%D7%90%D7%99%D7%97%D7%95%D7%93-%D7%94%D7%9C%D7%90%D7%9>

Al-İsrail Demokrasi Enstitüsü, İsrail Yükselişte, İsrail Demokrasi Enstitüsü, 2016.

<http://www.idi.org.il/%D7%9E%D7%99%D7%93%D7%A2-%D7%95%D7%9B%D7%9C%D7%99%D7%9D/%D7%91%D7%97%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%AA-%D7%95%D7%9E%D7%A4%D7%9C%D7%92%D7%95%D7%AA/%D7%9E%D7%A4%D7%9C%D7%92%D7%95%D7%AA/%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C-%D7%91%D7%A2%D7%9C%D7%99%D7%9>

Al-İsrail Demokrasi Enstitüsü, Halkın Birliği, İsrail Demokrasi Enstitüsü, 1999.

<http://www.idi.org.il/%D7%9E%D7%99%D7%93%D7%A2-%D7%95%D7%9B%D7%9C%D7%99%D7%9D/%D7%91%D7%97%D7%99%D7%A8%D7%95%D7%AA->

<http://www.themarker.com/markerweek/1.1614743>

Asıf Speer, Ofer Kench ve Hannah Bredberg, İsrail’de Kadının Siyasette Temsili, İsrail’e Karşılaştırmalı Bakış, İsrail Demokrasi Enstitüsü, Kudüs, 2013.

Aşar Shakhtar ve Adi Haycin, Yeni zihinler: Likud Partisi Üyeleri ve Sola Dönüş, 11 Ocak, 2012.

<http://www.themarker.com/markerweek/1.1614743>

Bnahs Wolf, Yeş Atid’e Göre: Lapid Rais partisinin lideri, 4 Mayıs, 2012.

<http://news.walla.co.il/item/2530192>

Bnahs Wolf, Kahverengi Hareketler: Yeşil Hareket, Kadima ve İşçi Partisi Gidici, 6 aralık,2012.

<http://news.walla.co.il/item/2594248>

Chaim Levinson, Likud Parti Üyelerin %30 ‘u İsrail Vatandaşı,Haretz,27 Ocak, 2012.

<http://www.haaretz.co.il/news/politics/1.1627290>

Ellon Rubinstein, Vjawn Abdan Khaddah, (Yeni Asır Partisi), Knesset Araştırma Merkezi, 30 Ocak, 2005, sf.9.

Emir Tippin, Neden İsrail’de Sorumluluk Sahibi Yönetici Yok?, Walla, 14 Nisan, 2015.

<http://news.walla.co.il/item/2854489>

Habayit Hayehudi, Habayit Hayehudi Partisi, 2012.

<http://www.mitpakdim.co.il/site/%D7%94%D7%91%D7%99%D7%AA-%D7%94%D7%99%D7%94%D7%95%D7%93%D7%99-%D7%94%D7%9E%D7%A4%D7%93%D7%9C-%D7%94%D7%97%D7%93%D7%A9%D7%94>

Hafoda, İşçi Partisi, 2015.

<http://www.havoda.org.il>

Hlikud, Hareket Tarihi, 2015.

<https://www.likud.org.il/%D7%A2%D7%9C-%D7%94%D7%9C%D7%99%D7%9B%D7%95%D7%93/%D7%94%D7%94%D7%99%D7%A1%D7%98%D7%95%D7%A8%D7%99%D7%94-%D7%A9%D7%9C-%D7%94%D7%AA%D7%A0%D7%95%D7%A2%D7%94>

Kobe Nkhcona, Muhafazakarlar Habayit Hayehudi'de, Yedioth Ahronoth5 Temmuz, 2012.

<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4251587,00.html>

Mekdim Meşnum, Partiler ve Üyeler için Anketler, 2012.

<http://www.mitpakdim.co.il/site/%D7%A1%D7%A7%D7%99%D7%A8%D7%AA-%D7%9E%D7%A4%D7%9C%D7%92%D7%95%D7%AA-%D7%95%D7%94%D7%AA%D7%A4%D7%A7%D7%93%D7%95%D7%AA>

Mekdim Meşnum, Habayit Hayehudi Yeni Bir Alternatif, 2015.

<http://www.mitpakdim.co.il/site/%D7%94%D7%91%D7%99%D7%AA-%D7%94%D7%99%D7%94%D7%95%D7%93%D7%99-%D7%94%D7%9E%D7%A4%D7%93%D7%9C-%D7%94%D7%97%D7%93%D7%A9%D7%94>

Mekdim Meşnum, Tevrat Yahudileri, 2016

<http://www.mitpakdim.co.il/site/%D7%94%D7%91%D7%99%D7%AA-%D7%94%D7%99%D7%94%D7%95%D7%93%D7%99-%D7%94%D7%9E%D7%A4%D7%93%D7%9C-%D7%94%D7%97%D7%93%D7%A9%D7%94>

Meretz,Sol Partilerden Meretz, 2016.

[/http://elections.meretz.org.il/platform](http://elections.meretz.org.il/platform)

Omry Khames, Seçimlerde Likud: 100 bin üyesi oy vermeye gitti, Walla,31 Ocak, 2014.

<http://elections.walla.co.il/item/2815389>

Ofer Kench, İsrail'de Partilerin Teşhis Konusu ,İsrail Demokrasi Enstitüsü, 6 aralık,2010.

Ofer Kench, Asif Speer, İç Seçimler Başladı, İsrail Demokrasi Enstitüsü, 31 Ocak, 2014.

http://www.idi.org.il/%D7%A1%D7%A4%D7%A8%D7%99%D7%9D-%D7%95%D7%9E%D7%90%D7%9E%D7%A8%D7%99%D7%9D/%D7%9E%D7%90%D7%9E%D7%A8%D7%99%D7%9D/the_primaries_have_started

Ofer Kench, Gideon Rohat, Michal Vilipob ve Ur Tottnar, İsrail'deki Partilerin Az-Çok Üyelik Durumları, Kudüs, İsrail Demokrasi Enstitüsü, 2014.

Rabib Drucker, Ekhalon taleplerini; 'Hepimiz Koalisyona', 10. Kanal, 21 Nisan,2015.

<http://news.nana10.co.il/Article/?ArticleID=1122338>

Tal Schneider Pitbull Braimrz Facebook Dima Hleyh Mahtspieim Arbiyyim,(Kadima Partisinde Parti İç Seçimlerin İptali: Üç Seçmenin Arap Olması, Haretz, 15 Ekim, 2012.

<http://www.haaretz.co.il/news/politi/theplot/1.1842824>

Tamar Hermann, İsrail'deki Muhafazakar Milliyetçi Siyonist Kamp İsrail Demokrasi Enstitüsü, Kudüs,2014.

Uri Elitzur, Rob Mokhitts Shell Htsairam Peeraial Mzbieim Yemin,(Halkın Çoğu Sağ Partilere Oy Veriyor), 21 Aralık, 2012.

<http://www.nrg.co.il/online/1/ART2/423/682.html>

Uri Katz, Neden Seçilebilir Kimse Yok, Haretz, 4 Ocak, 2012.

<http://blogs.haaretz.co.il/orikatz/487/>

Yair Hidar, Son Yıllarda Halkın Kamu Kurumlarına Güveni, İsrail Demokrasi Enstitüsü,2009.

Yeş Atid, Yeş Atid Partisi, 2012.

<http://www.yeshatid.org.il>

Yohutan Leys, İşçi Partisi Üyelerinin Azalması, Haretz, 26 Ekim, 2014.

<http://www.haaretz.co.il/news/politi/.premium-1.2467846>

İngilizce Kaynaklar

Scarrow, S., & Gezgor, B. (2010). *Declining Memberships, Changing. European Political Party Members in a New Era: Party Politics.*

Susan, S. (2005). *Political Parties and Democracy in Theoretical and Practical .* Washington DC: Democratic Institute for International Affairs.